

Justitsministeriet

Civil- og Politiafdelingen

Kontor: Civilkontoret
Sagsnr.: 2007-150-0360
Dok.: KGR40973

Besvarelse af spørgsmål nr. 150 af 16. januar 2007 fra Folketingets Retsudvalg.

Spørgsmål:

”Ministeren bedes kommentere vedlagte bilag fra Landsforeningen af Patientrådgivere og Bistandsværger i Danmark modtaget i forbindelse med foreningens foretræde for Retsudvalget den 11/1-07.”

Svar:

1. Justitsministeriet har til brug for besvarelsen indhentet udtalelser fra Rigspolitiet og Indenrigs- og Sundhedsministeriet. De indhentede udtalelser refereres nedenfor i tilknytning til Justitsministeriets kommentarer til de enkelte emner, som berøres i henvendelsen fra Landsforeningen af Patientrådgivere og Bistandsværger i Danmark (herefter LPD).

2. LPD rejser bl.a. spørgsmål om, hvor mange midler der kan afsættes til en redaktør for LPD-avisen.

Justitsministeriet kan oplyse, at det som led i udmøntningen af satspuljen for 2007 er besluttet varigt at afsætte 600.000 kr. årligt til informations- og uddannelsesaktiviteter for bistandsværger. Midlerne skal primært anvendes til afholdelse af kurser for bistandsværgerne, men også til bl.a. dækning af udgifter i forbindelse med udgivelse af informationsmateriale, nyhedsbreve mv., som udsendes til bistandsværgerne. Informations- og uddannelsesaktiviteterne forestås af henholdsvis LPD og Det Grønlandske Hus. Ordningen administreres af Justitsministeriet, som meddeler støtte efter konkret ansøgning. Det er Justitsministeriets opfattelse, at det ligger inden for rammerne at yde støtte til antagelse af en redaktør for LPD-avisen.

Justitsministeriet har modtaget en række ansøgninger fra både LPD og Det Grønlandske Hus om bevilling af midler fra satspuljen til blandt andet indkøb af materiel og forskellige aktiviteter. På den baggrund, og da der som nævnt er afsat 600.000 kr. årligt til uddannelses- og informationsaktiviteter for bistandsværger, har Justitsministeriet telefonisk mere generelt drøftet midlernes mest hensigtsmæssige anvendelse med LPD og Det Grønlandske Hus.

Justitsministeriet vil snarest muligt tage stilling til LPDs ansøgning om midler fra satspuljen til en redaktør.

3. LPD ønsker, at grundbeløbene for patientrådgivere og bistandsværger forhøjes væsentligt for at kunne fastholde og tiltrække bistandsværger. Foreningen anfører samtidig, at der fortsat skal gælde samme satser for såvel patientrådgivere som bistandsværger.

Det følger af bistandsværgebekendtgørelsens¹ § 18, stk. 1, at vedkommende politikreds udbetaler et fast vederlag (for tiden 1.289 kr.) til en bistandsværge, der er optaget på fortegnelsen over bistandsværger, og som er beskikket for en sigtet eller tiltalt under straffesagens behandling. Til en bistandsværge, der er optaget på fortegnelsen over bistandsværger, og som er beskikket for en dømt, udbetaler vedkommende politikreds et årligt grundbeløb (for tiden 1.719 kr.). Herudover udbetales der et supplerende vederlag (for tiden 1.289 kr.) til bistandsværgeren for hver påbegyndte 3. måned, hvor den dømte i henhold til dommen er indlagt på psykiatrisk sygehus/sygehusafdeling, anbragt på institution eller lignende, jf. bekendtgørelsens § 18, stk. 2.

Vederlaget til bistandsværger, der er optaget på fortegnelsen over bistandsværger, reguleres årligt pr. 1. april med den til enhver tid gældende reguleringsprocent for ansatte i regioner og kommuner, jf. bistandsværgebekendtgørelsens § 18, stk. 5.

Justitsministeriet er ikke bekendt med, at der generelt er vanskeligheder med at finde egnede kandidater, der er villige til at lade sig beskikke som bistandsværger. Justitsministeriet skal dog bemærke, at ministeriet for tiden overvejer spørgsmålet om en eventuel ændring af bistandsværgebekendtgørelsen, og problemstillingen om grundbeløbenes størrelse vil blive inddraget i den forbindelse.

4. LPD ønsker endvidere en fortolkning af, hvornår en klient i henhold til bistandsværgebekendtgørelsen må anses for indlagt på institution eller egen bolig.

Justitsministeriet forstår henvendelsen således, at den vedrører spørgsmålet om udbetaling af vederlag.

Justitsministeriet kan oplyse, at det er en betingelse for at udbetale det supplerende vederlag efter bekendtgørelsens § 18, stk. 2, 2. pkt., at den dømte er indlagt på psykiatrisk sygehus/sygehusafdeling, anbragt på institution eller lignende *i henhold til dommen*.

---

¹ Bekendtgørelse nr. 77 af 5. februar 1999 om bistandsværger med senere ændring.

Justitsministeriet kan endvidere oplyse, at det er et krav efter bestemmelsen, at den dømte er *indlagt, anbragt eller lignende*. Disse ord skal fortolkes i sammenhæng med straffelovens §§ 68-70, dvs. at bekendtgørelsens § 18, stk. 2, 2. pkt., omfatter de anbringelsesforanstaltninger, der er nævnt i straffelovens §§ 68-70.

Det er endvidere fastsat i bestemmelsen, at det supplerende vederlag skal udbetales for *hver påbegyndte 3. måned*. Bestemmelsen skal derfor forstås således, at vederlaget skal udbetales for hver påbegyndt 3-måneders periode, hvor den pågældende er indlagt mv. i henhold til dommen, og at dette beløb forfalder ved begyndelsen af 3-måneders perioden. En eller flere kortvarige indlæggelser mv. inden for en periode på 3 måneder vil således medføre, at der for perioden skal udbetales et supplerende vederlag.

Det fremgår endelig af bistandsværgebekendtgørelsens § 13, stk. 1, at et sygehus/en sygehusafdeling, en institution eller en anstalt mv., som modtager en person, der har en bistandsværge beskikket, snarest skal underrette bistandsværgen, når den pågældende påbegynder et ophold på stedet. Sygehuset/sygehusafdelingen, institutionen eller anstalten mv. skal ligeledes underrette bistandsværgen ved afslutningen af den pågældendes ophold på stedet, jf. bistandsværgebekendtgørelsens § 13, stk. 2. Det vil således fremgå af det pågældende anbringelsessteds meddelelser til bistandsværgen, hvornår den sigtede, tiltalte eller dømte er indlagt, anbragt eller lignende i henhold til dommen.

LPD har endvidere anført, at mange henvendelser om denne problemstilling ikke er blevet besvaret af Justitsministeriet. Justitsministeriet har gennemgået sine sagslister med henblik på at finde eventuelle ubesvarede henvendelser fra LPD om vederlagsspørgsmål. Justitsministeriet har ikke ved denne gennemgang fundet ubesvarede henvendelser. Justitsministeriet hører imidlertid gerne fra LPD, hvilke ubesvarede henvendelser det måtte dreje sig om.

5. LPD rejser spørgsmålet, hvorfor bistandsværgerne ikke får tilkendt et vederlag for at deltage i retsmøder. LPD spørger endvidere, hvordan bistandsværgerne sikres ret til betalt overnatning i forbindelse med deltagelse i retsmøder eller møder med advokat og klient i de situationer, hvor afstanden er stor for bistandsværgen.

Det fremgår af bistandsværgebekendtgørelsens § 19, stk. 1, at vederlagene - ud over honorar for bistandsværgens arbejde i forbindelse med besøg, retsmøder, klagesager mv. - tillige dækker de udgifter, der er forbundet med hvervet, herunder udgifter til telefon mv. Det følger således af bistandsværgebekendtgørelsens ordlyd, at honorar for deltagelse i retsmøder er indeholdt i det vederlag, der udbetales til bistandsværgen, ligesom vederlaget dækker andre udgifter forbundet med hvervet, herunder udgifter til overnatning.

Der henvises endvidere til Justitsministeriets besvarelse af 22. december 2006 af spørgsmål nr. 71 og 72 fra Folketingets Retsudvalg, hvori ministeriet oplyste, at ministeriet for tiden overvejer spørgsmålet om en eventuel ændring af bistandsværgebekendtgørelsen, og problemstillingen om dækning af udgifter forbundet med overnatning vil blive inddraget i den forbindelse.

6. LPD anfører, at det er et problem, at dommeren kan – men ikke har pligt til at - beskikke en bistandsværge før det første retsmøde i sagen.

Det fremgår af straffelovens § 71, stk. 1, at der forud for dommen *kan* ske beskikkelse af en bistandsværge, hvis der kan blive tale om at dømme en tiltalt til anbringelse eller forvaring efter reglerne i straffelovens §§ 68-70, mens der efter straffelovens § 71, stk. 2, *skal* ske beskikkelse af en bistandsværge, hvis den tiltalte dømmes til anbringelse som nævnt i stk. 1, eller hvis afgørelsen giver mulighed herfor.

Reglerne om værgebeskikkelse blev ændret ved lov nr. 320 af 13. juni 1973. Det fremgår af forarbejderne til loven, at reglerne om værgebeskikkelse foreslås opretholdt med visse ændringer. Desuden anføres det til § 71, at der gøres en sondring mellem beskikkelse før dommen og obligatorisk beskikkelse efter dommen, når denne lyder på anbringelse i institution. Der henvises i bemærkningerne til lovforslaget til Straffelovrådets betænkning nr. 667 om de strafferetlige særforanstaltninger. Som begrundelse for forslaget om sondringen mellem fakultativ beskikkelse før dommen og obligatorisk beskikkelse efter dommen anføres det i betænkningen, at det efter Straffelovrådets opfattelse før dommen er tilstrækkeligt, at der er en mulighed for værgebeskikkelse, bl.a. fordi det kan forudsættes, at tiltaltes interesser på dette stadium af sagen i almindelighed vil blive varetaget af forsvareren. Derimod finder Straffelovrådet det rigtigt, at der ved eller efter en dom til institutionsophold skal beskikkes den pågældende en bistandsværge, hvis hovedopgave er at drage omsorg for, at den tidsbestemte foranstaltning ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Justitsministeriet finder, at disse hensyn fortsat gør sig gældende.

Justitsministeriet skal i øvrigt henlede opmærksomheden på, at ministeriet ved cirkulæreskrivelse af 25. januar 1996 til politiet og anklagemyndigheden har indskærpet, at i alle sager, hvor der kan blive tale om dom til anbringelse, bør den sigtede eller tiltaltes behov for at få en bistandsværge beskikket nøje vurderes. I tilfælde, hvor den sigtede eller tiltalte under straffesagens behandling anbringes på psykiatrisk afdeling i henhold til retskendelse, bør spørgsmålet om beskikkelse af bistandsværge i almindelighed rejses over for retten.

Det bemærkes, at Rigspolitiet i sit bidrag til Justitsministeriets besvarelse af spørgsmål nr. 136 fra Folketingets Retsudvalg har tilkendegivet, at de vil tage initiativ til en drøftelse med LPD om politiets generelle administration af de gældende regler.

7. LPD ønsker endvidere oplysning om, hvorledes det sikres, at bistandsværgen har fri og uhindret adgang til sin klient, idet der visse steder er lokale husordener, der forhindrer bistandsværgens adgang.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i den forbindelse oplyst følgende:

”Indenrigs- og Sundhedsministeriet kan oplyse, at det i forbindelse med ændringerne af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien (psykiatriloven), som trådte i kraft den 1. januar 2007, er blevet obligatorisk, at der på enhver psykiatrisk afdeling skal findes en skriftlig husorden, som er tilgængelig for patienterne.

Husordenen skal indeholde generelle regler om patienternes udfoldelsesmuligheder under indlæggelsen, f.eks. regler om adgangen til at telefonere, regler om rygning i afdelingen, besøgsforhold, overvåget besøg m.v., samt om konsekvenserne af, at husordenen ikke overholdes.

Formålet med indførelsen af obligatoriske skriftlige husordener på psykiatriske afdelinger er at etablere klare og synlige retningslinier for den sociale omgang m.v. på afdelingerne på områder, hvor dette ikke følger af lovgivning m.v. Der kan derimod ikke med hjemmel i husordenen fastsættes regler, der fraviger regler, fastsat i lovgivningen. En psykiatrisk afdeling vil således ikke med henvisning til en husorden kunne fravige f.eks. patientrådgivernes og bistandsværgernes adgang til at besøge patienterne i de tilfælde, hvor en sådan adgang er forudsat i lovgivningen.”

8. LPD ønsker, at politiet i forbindelse med indhentelse af udtalelser oplyser klientens folkeregisteradresse og eventuelle andre opholdsadresser.

Rigspolitiet har i den forbindelse udtalt følgende:

”Rigspolitiet vil i den anledning henlede politikredsens opmærksomhed på, at de aktuelle oplysninger om klientens adresse og eventuelt andre kendte opholdsteder bør fremgå af politiets anmodning om en udtalelse vedrørende klienten.

Det skal tilføjes, at bistandsværgerne til enhver tid kan rette henvendelse til politiet med anmodning om adresseoplysninger vedrørende deres klienter.”

9. LPD har yderligere anført, at surrogatfængslede ikke beskikkes en patientrådgiver og heller ikke får lov til at benytte deres bistandsværge under indlæggelsen.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i den forbindelse udtalt følgende:

”Spørgsmålet om, i hvilket omfang, der skal beskikkes en patientrådgiver i forbindelse med anvendelsen af tvang i psykiatrien, er reguleret i psykiatriloven. Det fremgår således af § 24 i psykiatriloven, at der skal beskikkes en patientrådgiver for enhver,

der tvangsindlægges, tvangstilbageholdes eller undergives tvangsbehandling, tvangsfiksering, anvendelse af fysisk magt, beskyttelsesfiksering, anvendelse af personlige alarm- og pejlesystemer og særlige dørlåse, personlig skærmning, der uafbrudt varer mere end 24 timer, aflåsning af døre i afdelingen efter § 18 e, stk. 1, nr. 2, samt aflåsning af patientstue på Sikringsafdelingen under Psykiatrisk Center, Sygehus Vestsjælland.

Det følger af § 42 i psykiatriloven, at justitsministeren fastsætter regler om, i hvilket omfang reglerne i psykiatriloven finder tilsvarende anvendelse på personer, der opholder sig på psykiatrisk afdeling i henhold til en retsafgørelse, som er truffet i strafferetsplejens former. Denne bemyndigelse er udmøntet i bekendtgørelse nr. 892 af 14. december 1998 om personer indlagt på psykiatrisk afdeling i henhold til strafferetlig afgørelse, hvoraf det bl.a. fremgår, at lovens §§ 24-29 om patientrådgivere kun gælder i tilfælde, hvor den pågældende ikke har en bistandsværge efter straffelovens § 71.

En psykiatrisk afdeling vil ikke lovligt kunne fravige reglerne vedrørende patientrådgivere og bistandsværger, herunder reglerne vedrørende beskikkelse, adgangen til at besøge patienten m.v.”

10. LPD har endvidere spurgt, om det kan være rimeligt, at personer, som indlægges til mentalobservation, vilkårligt fratages sin patientrådgiver eller slet ikke beskikkes en patientrådgiver.

Der henvises til besvarelsen af punkt 9.

11. Endelig anfører LPD, at der bør ske en ændring af reglerne om prøvelse af farlighedsdekretter, idet anklagemyndigheden kræver sikkerhed, selv om klienten har gennemført mange udgange uden problemer, ligesom proceduren i forbindelse med udgangsansøgninger er tidskrævende.

Efter psykiatrilovens² § 40, stk. 1, kan justitsministeren i ganske særlige tilfælde, hvor mindre indgribende foranstaltninger ikke er tilstrækkelige, bestemme, at en person som vedvarende udsætter andres liv eller legeme for alvorlig og overhængende fare, skal anbringes i Sikringsafdelingen under Psykiatrisk Center, Sygehus Vestsjælland (farlighedsdekret). Justitsministeren skal inden 5 søgnedage efter, at der er truffet afgørelse, indbringe sagen for retten.

Et farlighedsdekret kan administrativt kun ophæves af justitsministeren, jf. psykiatrilovens § 41, stk. 1. En begæring om ophævelse af et farlighedsdekret kan fremsættes af overlægen, patienten, patientrådgiveren eller bistandsværgen. En begæring fra patienten, patientrådgiveren eller bistandsværgen kan tidligst fremsættes, når der er forløbet 2 måneder efter rettens prøvelse af farlighedsdekretet. Afslag på ophævelse af farlighedsdekretet forelægges på begæring for retten. Det følger endvidere af psykiatrilovens § 41, stk. 2, at hvis en begæring fra patienten, patientråd-

---

² Lovbekendtgørelse nr. 1111 af 1. november 2006 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien.

giveren eller bistandsværgen om ophævelse af farlighedsdekretet er blevet afslået af justitsministeren, kan spørgsmålet først på ny rejses, når der er forløbet 2 måneder efter justitsministerens afgørelse. Hvis justitsministerens afslag har været forelagt for retten, regnes den nævnte frist fra rettens afgørelse.

Justitsministeriet kan for så vidt angår ministeriets sagsbehandling oplyse, at når patienten, patientrådgiveren eller bistandsværgen fremsætter begæring om ophævelse af et farlighedsdekret, anmoder Justitsministeriet Sikringsafdelingen om at indhente patientens samtykke til, at Justitsministeriet til brug for sagens behandling kan indhente personlige oplysninger om patienten fra andre myndigheder, samt at sagen kan forelægges for Retslægerådet og anklagemyndigheden. Såfremt patienten giver samtykke hertil, anmoder Justitsministeriet endvidere overlægen ved Sikringsafdelingen om en udtalelse, som efterfølgende forelægges for Retslægerådet og anklagemyndigheden. Hvis de indhentede oplysninger er til ugunst for patienten, foretager Justitsministeriet partshøring, inden ministeriet tager stilling til en eventuel ophævelse af farlighedsdekretet. Dette spørgsmål afgøres efter en konkret vurdering af samtlige oplysninger i sagen, herunder om patienten har været på udgange fra Sikringsafdelingen, og hvordan disse udgange er forløbet.

Henset set til den yderst indgribende karakter, som et farlighedsdekret har, finder Justitsministeriet imidlertid ikke anledning til at foreslå en ændring af bestemmelsen, så fristen på 2 måneder forlænges, da en sådan forlængelse ville udelukke en ophævelse af farlighedsdekretet i det tilfælde, hvor der i løbet af 2 måneder måtte være sket en væsentlig forbedring af den pågældendes tilstand.